

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNİ İNCELEME
ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI**

18 Nisan 2018 Çarşamba

18 Nisan 2018 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.39
BAŞKAN: İsmail Aydın (Bursa)

BAŞKAN – Komisyonumuzun sayın üyeleri, kıymetli basın mensupları, bugünkü toplantımızın kıymetli davetlileri, birlik ve konfederasyonun kıymetli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Alt komisyonumuzun geçen haftaki toplantısında İş Teftiş Kurulu Başkanlığı ile Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü İş Güvenliği ve İş Sağlığı Dairesi Başkanlığı temsilcilerini dinledik. İş sağlığı ve iş güvenliği konusundaki mevzuat ve uygulamalar, bu konularda tespit edilen eksiklikler ve çözüm önerileri ile kurumların çalışmalarıyla ilgili bilgi sundular. Bugün ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcileri alt komisyonumuza konuyla ilgili sunum yapacaklardır.

Öncelikle hepinize katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Ben ilk sözü TİSK temsilcisi Zekeriya Ulaş'a vermek istiyorum.

Buyurun Zekeriya Bey.

TİSK TEMSİLCİSİ AV. ZEKERİYA ULAŞ YILDIZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle nazik davetiniz için komisyonunuza, komisyonunuzun şahsında Büyük Millet Meclisimize teşekkür ediyorum.

İş sağlığı ve güvenliği alanında Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu olarak uzun yıllara dayanan bir tecrübemiz var. Gerçekten bu alanda en önemli aktörlerden biri olarak hem çalışanlarımıza hem işletmelerimize destek sağlama uğraşındayız. Bu noktada, iş sağlığı güvenliğine ilişkin genel görüşlerimizi size aktarmak istiyorum öncelikle. Ardından da iyi uygulama örneklerimize kısaca değinerek sözlerime son vermek istiyorum.

Görüşlerimize gelecek olursak, iş sağlığı güvenliği alanında bizim temel önceliğimiz, tüm toplumumuzda güvenlik kültürüne öncelik verilmesi, tüm çalışanlarımızın, tüm işletmelerimizin, iş yerlerimizin, işverenlerimizin bu konuda, güvenlik kültürü alanında yeni çalışmalarla donatılması ve bu alanın iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesinin tüm toplum için öncelikli bir hedef hâline getirilmesi. Biz bu noktada, bugüne kadar özellikle 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu'nun çıkarılmasının ardından geldiğimiz süreçte önemli bir donanım sağladığımız inancındayız. Özellikle kanunun çıkarılmasından sonra sosyal tarafların ve Bakanlığımızın yürüttüğü çalışmalarla güvenlik kültürü alanında önemli mesafe kaydettiğimizi düşünüyoruz. Son olarak da üniversitelerde, özellikle yüksekokullarda iş sağlığı ve güvenliğinin müfredata eklenmesiyle güvenlik kültürü alanında daha da gelişmiş bir noktaya ulaşacağımız inancındayız.

İkinci olarak, görüşlerimizde belirteceğim husus, iş sağlığı güvenliği alanında ne yazık ki mevzuatımızda iş sağlığı ve güvenliği temel önceliği olan proaktif yaklaşımın yeterince dikkate alınmaması. Özellikle geçmişe baktığımızda, 2012'den itibaren geçmişe baktığımızda, büyük oranda tepkisel düzenlemelerle karşı karşıyayız ve bu tepkisel düzenlemeler mevzuatın hem uygulamacılar için hem de uygulamakla yükümlü olan kamu kurumları için sorun yaşanmasına sebebiyet verdiğini görüyoruz. Bu noktada da daha proaktif bir yaklaşım izlenmesinde fayda görüyoruz.

Bu noktada arz etmek istediğim bir diğer görüşümüz de, iş sağlığı güvenliği alanında mevcutta birçok teşvik mekanizması var. Bunlar için müteşekkirimiz, şükranlarımızı sunuyoruz ama teşviklerle ilgili olarak daha bunların etkinliğini artırabilecek birçok çalışma yapılabileceği düşüncesindeyiz TİSK olarak.

Örnek verecek olursam, bu küçük iş yerlerine sağlanan bir iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri desteğimiz var. Bu desteğe ilişkin biz geçmişe yönelik istatistiklerden bir araştırma yaptık. Burada varabildiğimiz sonuç, 2017 itibarıyla 13 bin iş yeri yararlanmış. Bu yararlanabilecek iş yerlerinin sayısını, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıftaki iş yerlerinin toplam sayısını dikkate aldığımızda -ki bu 1 milyon 465 bin civarında- 13 bin iş yerinin yararlanabildiği bir teşvikin çok da anlamlı olmadığını burada vurgulamakta yarar görüyorum, buraya biraz daha eğilmekte ve teşvikleri daha etkin hâle getirmekte fayda görüyoruz.

Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bizim başka bir önceliğimiz, özellikle hizmetler kurgulanırken, işletme içindeki uzmanların, bu bizim özellikle “ara eleman” diye nitelendirdiğimiz personelin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumunda daha fazla rol almasına imkân sağlanmalı. Niye bu noktaya varıyoruz? Özellikle bu iş yeri hekimi, iş güvenliği uzmanına ilişkin 2003’ten beri yani İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’muzdan çok önce yapılan tartışmalarda, dışarıdan işletmelere yabancı olan kişilerin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerine yöneltilmesi söz konusu oldu. Bunlara yasal olarak birtakım hizmet şartları getirdik, bunları sağlayamadığı için bizim birçok uzmanımız saha dışına çıktı ve biz, bu noktada işletme içinde sorunların çözülmesinde ısrarcıyız, bunu özellikle vurgulamak isterim.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak vurgulamak istediğim başka bir husus da bilgilendirme ve rehberlik alanında büyük bir ihtiyaç var, amiyane tabirle büyük bir açlık var Türkiye’de. Bu alanda Bakanlığımız bize gerçekten çok güzel çalışmalar sunuyor ama bu alanda bir boşluk olduğunu görüyoruz hep birlikte, özellikle sektörlere özgü rehberlerin ve bilgilendirme mekanizmalarının geliştirilmesinde büyük fayda görmekteyiz.

Genel itibarıyla iş sağlığı ve güvenliğinde, biz bu rehberlikle bağlantılı olarak cezalandırıcı bir yaklaşımın anlam ifade etmediğini çünkü sadece cezayla kısa erimli, kısa vadeli bir çözüm sağlayabildiğimizi ancak birtakım bilgilendirmeli rehberlik mekanizmalarıyla daha uzun vadeli, daha çözüme odaklı birtakım politikalar geliştirilebileceği düşüncesindeyiz, bunu da vurgulamak istiyoruz. Geneli itibarıyla görüşlerimiz bu minvalde.

İyi uygulamalara gelecek olursam, burada, özellikle altını çizmek istediğim bazı hususlar var: Konfederasyon olarak biz iş sağlığı güvenliği alanında uluslararası iş birliğinin gücüne çok inanıyoruz. Ülkemizin 2015 yılında yürüttüğü G20 dönem başkanlığı döneminden başlayarak iş sağlığı güvenliğiyle ilgili olarak birçok platformda ülkemizi temsil ettik ve Uluslararası İşverenler Teşkilatı nezdinde iş sağlığı ve güvenliği komitelerinde etkin görev almaktayız. Bu konuda da ülkemizi layık olduğu en iyi şekilde temsil ediyoruz. Bizim bünyemizde üye işveren sendikalarımız vardır, belki malumularınızdır, sayın vekillerimin büyük ihtimalle malumlarıdır. Üye işveren sendikalarımız gerçekten son yıllarda çok başarılı çalışmalara imza attılar, özellikle sektörel olarak zikredecek olursam çimento, metal, tekstil sektörlerinde çok önemli başarılarına imza attılar.

Öncelikle çimento sektöründen bahsetmek istiyorum ben. Çimento alanında iş sağlığı ve güvenliğinin 2005 yılından itibaren çok büyük öncelik kazandığını görüyoruz. Türkiye’de işletmelere özel yönetim sistemi modelini ilk kabul eden sektör çimento sektörü ve iş sağlığı ve güvenliği alanına yaptıkları yatırımla büyük başarı sağlamış durumdadır. Bunu sayısal olarak da biraz daha somutlaştırmak istiyorum: Çimento sektöründe son on yılda alınan tedbirlerle bizim vardığımız nokta

kaza sıklık oranlarında yüzde 30'luk bir düşüş olduğunu gösteriyor. Kaza ağırlık oranlarında -ki iş sağlığı güvenliği için çok önemli bir veri bu- yüzde 60'lık bir düşüşle karşı karşıyayız. Bu alanda önemli bir başarıya imza attığımızı görüyoruz.

Bir diğer örnek vereceğim sektör metal sektörü. Zatıaliniz de başlarken belirtmiştiniz Sayın Başkanım, metal, otomotiv sektöründe özellikle iş sağlığı ve güvenliği bir yaşam biçimine dönüşmüş durumda. Göreceksiniz -inşallah bir ziyaret gerçekleştirilir bu konuda- işletmeye girdikten itibaren iş sağlığı güvenliğine ilişkin olarak bir eğitimden geçiriliyorsunuz, bir bilinç artırma faaliyetinden geçiriliyorsunuz. Bu noktada da çok başarılı sonuçlar aldığımızı vurgulamak istiyorum. Metal Sanayicileri Sendikası -ki bizim üyemiz olan MES sendikamız- iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini destekleyen özel bir fon oluşturdu kendi bünyesinde ve işletmelere büyük bir destek sağlıyor. Burada da elimde birtakım çarpıcı veriler var, bunları da sizlerle paylaşmak isterim. Son on beş yılda bizim metal sektörümüzde aldığımız tedbirler neticesinde kazalı çalışan oranında yüzde 40'lık bir azalma söz konusu, bunun yanı sıra kaza sıklık oranında da -yine iş sağlığı güvenliğiyle ilgili önemli veriyüzde 30'luk bir gerilemeyi başarmış durumdayız. Bu iki sektörü örnekleyerek sözlerime son vermek istiyorum.

Biz iş sağlığı güvenliğine ilişkin olarak her türlü çalışmanın, her türlü faaliyetin insana değer katan bir faaliyet olduğu inancındayız. Bu noktada da kayıtlı işletmeleri, büyük işletmeleri temsil eden bir kuruluş olarak iş sağlığı güvenliğinde sayın Komisyonun yapacağı katkıların da büyük fayda yaratacağını, ülkemiz için, çalışanlarımız için, işletmelerimiz için, Türkiye'nin gelecek vizyonunda da önemli bir katkısı olacağı düşüncesindeyiz.

Bu sözlerle sözlerime son veriyorum, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum.

Elbette ki iş sağlığı ve güvenliği insana yapılan yatırım, doğru. Biz de zaten normalde İnsan Hakları Komisyonu olarak bu konuyu ele aldık. İnsanın yaşam hakkından dolayı, insanın vücut bütünlüğünden dolayı özellikle ülkemizdeki iş kazalarının azaltılması noktasında bir çalışma yapalım istedik.

Ben sunumunuz için tekrar teşekkür ediyorum.

Şimdi de TOBB temsilcisine sözü vermek istiyorum.

Buyurun.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle böylesine çok önemli bir konuda Meclisimizde bir komisyonun oluşturulması ve derinlemesine bir araştırma içerisine girmiş olmanız bizi çok memnun etti. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği adına selam ve saygılarımı sunuyorum.

Başkanım, eğer uygun görürseniz ben biraz daha geçmişe giderek bugüne gelmek istiyorum, biraz da kendimden bahsedeyim.

Şu anda Odalar ve Borsalar Birliğinde Genel Sekreter Yardımcısıyım ama Çalışma Bakanlığı kökenliyim, iş müfettişi kökenliyim. Yaklaşık yirmi yıl iş müfettişliği yaptım, İş Teftiş Kurulu Başkanlığında yöneticilik yaptım, daha sonra beş yıl Çalışma Genel Müdürlüğü yaptım ve mevzuatın dönünde ve bugünününde, hazırlanmasında hemen hemen her dönemde bulundum. Onun için biraz geçmişe belki görürsek bugünü daha iyi kavrarız diye düşündüm. Eğer vaktiniz varsa geçmişten bugüne gelmek istiyorum Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – 1971-2003 döneminde 1475 sayılı İş Kanunu'muz hem çalışanların çalışma şart, kurallarını, hatlarını düzenlerken aynı zamanda da iş sağlığı güvenliği mevzuatını da düzenliyordu ayrı bir bölüm olarak İş Kanunu'nun içerisinde. Bu,

2003 yılına kadar devam etti. 2003 yılında hem Avrupa Birliği uyum yasaları, Avrupa Birliğiyle tarama müzakerelerinin başlamış olması hem de yeni bir iş kanununa ihtiyaç hasıl olmasından dolayı yeni bir dönem başladı. 4857 sayılı İş Kanunu hazırlanırken Avrupa Birliği müktesebatına büyük oranda uyum sağlamaya da çalıştık o dönemde, bunun birisi de iş sağlığı güvenliği konusuydu. Daha önceki İş Kanunu'muz döneminde iş sağlığı güvenliğinde mevzuatımızın temeli şuydu: Temel 5-10 madde İş Kanunu'nda yer alıyordu, diğerleri tüzüklerde düzenlenmişti.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Borçlar Kanunu'nda.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Tüzüklerdeydi, Borçlar Kanunu'nda vebibeler düzenlenmişti Sayın Vekilim. Tüzüklerimiz 600-800 maddelik, her iş koluyla ilgili işverenlerin yükümlülükleri ve alması gereken tedbirleri tarif eden devasa tüzüklerdi; maden işleri tüzüğü, parlayıcı patlayıcı maddeler tüzüğü, inşaat işlerinde iş sağlığı güvenliği tüzüğü diye. İşverenler o 600-700-800 madde içerisinde noksanlıklarını ikmal ederdi, Çalışma Bakanlığında denetime gittiğinde iş müfettişleri o tüzüklere uygunluğa bakarlardı fakat 4857 sayılı İş Kanunu'yla birlikte Türkiye Avrupa Birliğinin de uyguladığı –ki artık bütün dünyada uygulanan bir sistem- risk değerlendirme sistemine geçti. Yani her iş yerinde olası risklerin tespit edilmesi ve bu risk değerlendirmesi sonucu işverenlerin tedbirlerini alması, eğitimlerini vermesi, daha sonra da denetlenmesi. Toplam kalite yönetimiydi aslında; tespit et, düzelt, kontrol et, denetle, başa dön. Bunu yaparken de Avrupa Birliği ile Bakanlık arasında bir protokol yapıldı, iş sağlığı güvenliği alanında Avrupa Birliğinin ikincil müktesebatı, direktifler Türk mevzuatına eğer yansıtılırsa bir kredi, krediden ziyade hibe kredisi verilmesi konusu gündeme geldi ve ISAG 1, ISAG 2 projeleri dediğimiz iş sağlığı güvenliği alanında Bakanlığın kurumsal kapasitesinin artırılmasına yönelik bu hibe kredilerini aldık, karşılığında da Avrupa Birliği direktiflerini tercüme ederek ikincil mevzuat olarak mevzuatımıza kazandırdık. Belki orada şu yapılabildi: Önce birincil mevzuat, daha sonra ikincil mevzuat fakat biz ikincil mevzuattan başladık. Önce ikincil mevzuatı uyumlaştırdık, daha sonra birincil mevzuatı düzenleme yönüne girdik. Tabii, dediğim gibi risk değerlendirmesi Türkiye için yeni bir alandı, yeni bir konuydu, bunu yeniden dizayn etmemiz gerekiyordu ve 2012 yılına kadar 4857 sayılı İş Kanunu içerisinde yürüdü. Fakat Bakanlıkta o dönemde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğümüz de kuruldu ve bu Genel Müdürlük ayrı bir iş sağlığı ve güvenliği kanunu olmasının daha uygun olacağını düşündü. İş Kanunu içerisindeki iş sağlığı güvenliğine ilişkin o hükümler ayrıldı, 6331 sayılı yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu dizayn edildi. Şimdi, bu kanun düzenlenirken hem eski İş Kanunu'ndaki hükümler alındı hem de Avrupa Birliğinin sistemi alınmaya çalışıldı, alındı diyemiyorum, sebebi de şu: Aslında Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan sistem tamamen iş yeri dinamiklerine dayanan bir sistemdir yani iş sağlığı güvenliğinin teknik elemanları işletme içindedir. Onlar özel eğitim alırlar, iş yerinin kendi risklerine göre bu eğitim sonucu iş yerinde tedbirleri alırlar ve sürekli kontrol ederler, o gözler sürekli iş yerini kontrol eder. Şimdi, 6331 sayılı İş Kanunu'nu düzenlerken 6'ncı maddede giriş cümlesini Avrupa Birliği müktesebatı gibi yaptık yani işveren iş yerinde çalışanlarla şu şu hizmetleri yapar dedik. Ne bunlar? İş güvenliği uzmanı, iş yeri hekimi ve diğer teknik eleman. İşverenin kendisi bu belgeleri haizse yapabilir, eğer yoksa dışarıdan hizmet satın alır yani dolayısıyla biz dışarıdan hizmet alacak şekilde işi piyasalaştırdık, Avrupa Birliğinden ayrıldığımız yer burası oldu. Avrupa Birliği tamamen iş yeri dinamiklerinde kendi uygun elemanlarına bu konuda eğitim aldırır, sürekli bir eğitim programına tabi tutar, bunlar iş yerinde sürekli işçileri gözetler, uygulamaları yerinde denetler, ha, istiyorlarsa dışarıdan da sistem denetimi yaptırır toplam kalite yönetiminde olduğu gibi fakat biz 6'ncı maddede "İşveren bunları dışarıdan satın alır." dediğimizde bu hizmetleri tamamen işletme dışına çıkardık, iş güvenliği uzmanlığı gibi yeni bir meslek oluşturduk, aslında iş yeri dinamikleri içerisinde olması gereken bir yapıyı ayrı bir meslek hâline getirdik. İş yeri hekimliğini mecburi hâle getirdik ki daha önce 50 ve daha fazla işçi çalıştıran çok tehlikeli iş yerlerine münhasırdı bu ve işletmelere ciddi

bir yük getirdik. Şimdi, dönüp baktığımızda işletmede sürekli bulunmayan iş güvenliği uzmanları gelip düzgün çalışanları dahi gözlemledikten sonra, gittikten sonra işçi öyle bir majör hata yapıyor ki çok önemli bir iş kazası meydana geliyor. Niye? Geldi, gözlemledi, önerilerini yaptı, deftere yazdı –ki yazıyorsa çok iyi- ve gitti. Oysa iş güvenliği sürekli dinamik bir alan. İşçi her an bir hata yapabilir, işveren her an bir şeyi ihmal edebilir, sürekli burayı gözlemleyecek ve uyuracak kendi işletme içi sisteme bir ihtiyaç vardı fakat bu sistemi kuramadık.

İş güvenliği uzmanlığı ciddi bir meslek hâline geldi, işsizliğin de tabii ki burada etkisi var ve meslek grupları bu alana girmek için tazyik yaptılar. Mesela biyologlar bu alana girdi, gıda mühendisleri bu alana girdi. Şimdi, teknik bir konuda biyoloğun eğer ezberi iyiye sınavı geçtiğinde A belgesi alıyor. A belgesi aldığı anda ne olacak? İnşaatta veya madende iş güvenliği uzmanlığı yapabilecek A belgesi olduğu için. Bunları düşünemedik, bunları göremedik ve dolayısıyla bu meslekteki insanlar da risk altına girdi. Bunun yansımaları da yine döndü, işvereni vurdu. Neden? İş kazası olduğunda bilirkişilikleri bunlar yapıyorlar, kendi mesleklerine ilişkin mesleki taassupla, koruyucu bir duyguyla bütün kusurlar işverene veriliyor. Diğer kanunlarda olmayan en ağır yaptırımları getirdik kanunun ilk başında da fakat yaptırımlarla kazalarda azalma olmadığını da gördük. Tepkisel yaklaşım devam etti, işte Soma gibi -Allah korusun, inşallah bir daha görmeyiz- kazalardan sonra cezalar 3 katı artırıldı, artırılırken de işçi sayısı çok olan işletmelere bir 3 katı daha koyduk. Oysa gözlemediğimiz, küçük ve orta boy işletmelerde daha çok kazalar oluyor fakat biz büyüklere daha çok yaptırım getirdik.

Başka bir konu, özellikle Avrupa Birliğinin birçok ülkesinde, başta Almanya’da olmak üzere iş sağlığı güvenliği sistemi işveren sandıklarına bırakılmış. İşverenler kendi sistemlerini kurmuşlar, kendi iş müfettişleri var, kendi araştırma laboratuvarları var, eğitim merkezleri var. Almanya’daki sistemde sistemin sadece devlettekiler dışında 3 bin iş müfettişi var. Sistemi tamamen bizim kasko sigortasına benzeyen bir şekilde kurgulamışlar, kaza oranı arttıkça primi düşürüyor, bizde kaza olsun olmasın aynı primi alıyoruz. Başka bir şey daha yapıyoruz, iş kazası sonucu eğer işveren kusurlu olursa Sosyal Güvenlik Kurumu rücu davası açıyor. Bu rücu davaları da işletmeler için tam bir yıkım çünkü 3-4 milyondan aşağı değil ve -Allah korusun- böyle bir durumda işletmeyi kapatacak noktaya geliyor. Şimdi, düşünün, işveren her ay “kısa vadeli sigorta primleri” dediğimiz iş sağlığı güvenliği primlerini ödüyor ama kaza olduğunda -ki yüzde 99 işveren hep kusurlu çıkar- bir de rücu davasıyla karşı karşıya kalıyor.

Bakanlığın uygulamalarında bir sıkıntılı alan daha ortaya çıktı. Önceden iş kazalarını İş Teftiş Kurulu Başkanlığı incelerdi. Bunlar meslekten yetişmedir -ki tam usta-çırak ilişkisidir- ve müfettişlerin yetişmesini sağlayan en önemli etken de iş kazası incelemesidir, vaka incelemesidir. Bu vaka incelemesiyle iş müfettiş yardımcısı pişer, vakaları gördükçe olayın değişik boyutlarını gözlemler fakat İş Teftiş Kurulu Başkanlığı artık iş kazalarını, ölümlü kazaları incelemiyor, Sosyal Güvenlik Kurumu inceliyor. Şimdi, Sosyal Güvenlik Kurumu hem rücu davalarında taraf, kusur oranına göre işverene rücu davası açıyor hem de iş kazasını inceliyor. Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişlerinin tamamı sosyal, teknik değil, hiç mühendis yok. Kazaların önemli bir kısmını da denetmenler inceliyor, bunların bu konuda hiçbir formasyonu yok. Dolayısıyla, iş âlemi olarak biz öncelikle iş kazalarını, özellikle ölümlü iş kazalarını incelemenin İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yapılmasını istiyoruz. Hem yetkinlikleri... Çünkü buradaki kazanımlar sektörlere de yol gösterici oluyor. Öyle kazalar var ki hiç akla hayale gelmeyen kazalar ama vaka incelemesinden bu diğer işletmelere örnek, yol gösterici olacaktır, bunu bekliyoruz özellikle.

Diğer bir konu -sayın vekilim mazur görsünler beni- “iş cinayeti” kavramı. Bu, iş dünyası olarak bizi çok rahatsız ediyor. Hiçbir işveren istemez ki işçisinin burnu kanasın, hiçbir işveren istemez ki milyonluk makineleri teslim ettiği işçisi tedbir almayan, iş sağlığı ve güvenliği kurallarını bilmeyen kişi olsun ama maalesef bütün alanlarda olduğu gibi, iş alanında da genel güvenlik kültürü noksanlığı

karşımıza çıkıyor. Şimdi, ben hep bir şeyi örnek veriyorum, Türkiye’de en çok ölümlü kazaların olduğu alanlardan birisi de ev kazalarıdır ve çocuklarımız maalesef ve bu fazla basına falan da intikal etmiyor. Şimdi “iş cinayeti” dediğimizde evdeki kazalarda da annelere mi katil diyeceğiz, cinayet diyeceğiz? Ama bakıyorsunuz, anne üniversite mezunu, kızartma tavasının kulpu önde, 3 yaşındaki çocuk o kulpa asıldığı anda kızartma yağı olduğu gibi üstüne dökülüyor. Çaydanlığın kulpu dışarıda ama anne bunu düşünemiyor, bilemiyor. Neden? Güvenlik kültürümüz yok, genel güvenlik kültüründe yetersizliğimiz var. Dünyanın hiçbir yerinde araba alırken kemer ötsün diye para ödeyip de ondan sonra onun yerine gidip 20-30 lira verip aparat alıp da takan bizden başka millet yoktur. Neden? Genel güvenlik kültürümüzdeki yetersizlikten dolayı. Sayın Başkanım, biz artık sürekli öncelikle güvenlik kültürünün, öncelikle iş güvenliğinin değil, öncelikle toplumun tamamına güvenlik kültürünün, anaokulundan başlayarak, evde, arabada, sokakta, işte nasıl güvenli yaşarsınız, bunun kültürünün oturtulması gerektiğine inanıyoruz çünkü istatistiklere baktığımızda ölümlü iş kazalarında önemli bir düşüş sağlayamıyoruz. Böyle bir dalgalanmayla karşı karşıya kalıyoruz, o dalgalanmanın sebebi de Soma türü büyük kazalar. Bu tür büyük kazalar olduğunda bir anda rakam yükseliyor fakat baktığımızda hâlâ daha yıllık 1.000-1.400 ölümlü iş kazalarımız daha devam ediyor.

Şimdi yeni bir mevzuat oluşturduk, yeni bir sisteme geçtik, dünyanın kullandığı bir sistemi “mış” da olsa yaptık ama hâlâ daha başarılı olamadıysak bence temel sebebimiz güvenlik kültürünü toplumda içselleştiremememiz, bunu bireylere kazandıramamamız. Bence topyekûn olarak bir seferberlik hâlinde önce güvenli nasıl yaşarsınız, bunun için çalışma yapmamız lazım. Bakanlıkla özellikle son dönemde çok verimli çalışmalar yapıyoruz. Sosyal diyalogu -sağ olsunlar- hem Bakanlık hem İş Sağlığı Genel Müdürlüğümüz sonuna kadar işletiyor. Birlikte önemli projeler yürütüyoruz, önemli iş birliği yapıyoruz ve önceden söylediğimiz birçok husus son dönemlerde mevzuata girmeye başladı. Bunlardan birincisi “az tehlikeli” dediğimiz büro tipi iş yerlerindeki bu yükümlülüklerin azaltılmasıydı. Sağ olsunlar, o yönde düzeltme yaptılar, hiç olmazsa “tehlikeli” ve “çok tehlikeli” yerlere daha rahat yönelebileceğiz. Buradaki sistem gayet iyi oldu, işverenler gerekli eğitimi aldıktan sonra işçilerine eğitim verip bu “az tehlikeli” büro tipi iş yerlerinde kendi tedbirlerini kendileri alabilecekler. Burada, iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi zorunluluğu zaten olmamalıydı, mevzuata girmemeliydi; o çıktı, düzeldi. İş dünyası olarak bu konuda Bakanlığa çok teşekkür ediyoruz.

Birçok projeyi beraber yürütüyoruz. Şimdi, Murat Bey, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde benden daha kıdemli olduğu için geçmişten bugüne Odalar Birliğinde neler yapıldı, onları anlatacak. Sorunuz varsa buyurun efendim.

Benim sunumum bu kadar.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum sunumunuz için, gayet iyiydi, en azından benim açımdan bilgilendiriciydi.

Sayın milletvekili arkadaşarımdan sorusu olan var mıydı?

Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Bilgilendirme için de çok sağ olun.

O dönemde mevzuatın hazırlanmasında yer aldığımızı söylediniz. Peki, o dönem bu rücu davalarını bildiğiniz hâlde niye gündeme getirmediniz? Şimdi, pozisyon değiştirince niçin bundan şikâyetçiyiz?

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Bürokrat olarak o dönemdeki görüşüm de benim Sayın Vekilim, aynıydı, o zaman da aynı şeyi söyledim ama malumunuz, yasaları bürokratlar çıkarmıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, hiç öyle değildi, öyle gelmedi. Yani bürokratlar görevdeyken hepsi “Olur, olur.” diyorlar ama maalesef pozisyon... Ben herhâlde ona bağladım, bilemiyorum, yanılmak isterim.

Gelelim iş cinayetlerine... Torunlar İnşaatı -hemen örnek veriyorum- asansör olayında siz ona cinayet demeyeceksiniz de ne diyeceksiniz? Çocuk üniversite mezunu, geçimini çalışarak temin ediyor, “iş kazası” dersek bu nasıl bir iş kazası olabilir? Eğitimi verilmemiş ve çocuk asansöre geliyor ve o işte, buton, malum olay, yukarı çıkıp çakılıyor yani orada epey insanımız Hakk’ın rahmetine kavuştu ve verilen kararları da görüyoruz. Yani, buna cinayet demeyeceğiz de ne diyeceğiz? Sayın Başkanım da hukukçu, biz ceza hukukunda şunu deriz: Kırmızı yanıyor trafik ışıklarında, şoför kırmızının kendisine yandığını bildiği hâlde, bile bile bu kırmızı ışıkta geçiyorsa biz olası kast var deriz. Şimdi, olası kastın olduğu yerde cinayet olur. İş güvenliği açısından, işverenin basiretli bir iş adamı olarak, basiretli bir iş insanı olarak üstüne düşen, yasanın emrettiği bu tedbirleri almaması... Almadığı zaman da bu kaza bile geleceğini söylüyor zaten “Ben geliyorum.” diyor, buna siz ne diyeceksiniz yani buna nasıl bir telaffuz kullanacaksınız?

Gelelim buradan ben şunu öğrenmek isterdim aslında; zaten Sayın Başkanımız da ikinci paragrafta diyor “Alt komisyonumuzun geçen toplantısında iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından...” Allah rızası için, işçi sağlığı açısından tek bir cümle sarf etmediniz. İş güvenliği...

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Sonunda dedim ki: Murat Bey TOBB’un yaptıklarını anlatacak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) –Geleceğiz oraya demek ki. Peki, o zaman, demek ki onu bekleyeceğiz. Yani, hep kredilerden vesairenden bahsettik çünkü baktık güvenlik pozisyonu olmayınca... Peki, bakalım hele, onu da dinleyeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Kredilerle ilgili teşvikleri söylemedim ama hatırlattığımız iyi oldu, bu alanda ciddi teşviklere aslında ihtiyaç var; hem bilgi yönünden teşviklere ihtiyaç var Sayın Vekilim hem de maddi yönden. İyi uygulama örneklerini ödüllendirmemiz lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama işte bunları biraz işçiye verebilsek daha rahat olacak yani maksat o dengeyi sağlama açısından... Yani yurt dışındaki işverenler o kadar kaza yapmıyor da Türkiye’dekiler niye çok kaza yapıyor?

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Aynı sistemi kurduk Sayın Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, onlarda niye az kaza oluyor da Türkiye’de çok yaşanıyor?

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Biraz evvel arz ettiğim gibi, genel güvenlik kültüründe sıkıntımız var. Biraz evvel dediniz, kırmızı ışıkta geçme konusu. Adamlar artık akıl hastası diye muayeneye yolluyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstat, o eğitim verilmiyor ki, eğitim verildi diye hepsinin de belgesi var ama eğitimin verildiğine ilişkin mesela eğitim salonlarına ayrı bir saat takılsa o tüketilen elektrikten belli olacak ve üretimdeki o iş saatlerine baksanız eğitimin verilip verilmediği belli olacak. Yani, ben iyi niyetli işverenleri tenzih ediyorum ama genelinde eğitim verilmiyor arkadaşlar. Evrak üstünde “Eğitim verildi.” deniyor, belgesi cebinde ama eğitim verilmiyor.

Teşekkür ederim.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Sayın Vekilim, aslında aynı şeyleri söyledik. Biz de genelleşirmeden şikâyetçiyiz yoksa çok bariz tedbirleri, çok ufak tedbirleri, 25 liralık bir çipi takmamadan eğer onlarca kişi ölüyorsa tabii ki ama biraz evvel dediğiniz gibi, düzgün, elinden gelen gayreti gösteren işverenleri de genelleştirip hepsine “iş cinayeti” deyince bu biraz yaralıyor.

Şimdi, bir kere, dünyanın kabul ettiği bir oran var, yüzde 2 oranındaki iş kazasını ne yaparsanız yapın -kaçınılmaz ilkesidir- önleyemiyoruz biz. Şimdi, düşünün ki bu yüzde 2'nin içerisinde çok iyi niyetli, eğitimini de vermiş, her şeyini de yapmış işveren de var, buna da aynı şeyi söyleyince bu biraz yaralıyor, ben onu kastettim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama rücu davasıyla ilgili -bu Anayasa'mızın temel hükümlerinde de var- bir kamu görevlisi de eğer gerçekten kusurundan dolayı bir vatandaşa zarar vermişse, gerek Anayasa'mızın 40'ıncı maddesi ve 125 ve devamında, 128'de, 129'da rücu etme imkânı.

Şimdi, biz, kamu görevlisine rücu edeceğiz, geleceğiz diğer tarafta işverene kusurundan dolayı rücu etmeyeceğiz. Yani bu, Anayasa'mızın 10'uncu maddesi uyarınca eşitlik açısından, bir; bir de en önemli olan husus şu: Anadolu'da bir söz var “Can malın yongasıdır.” deriz. Siz sigortaya rücu getirdiniz mi? O aslında bir güvencedir, çalışan açısından bir güvencedir, işveren “En azından tüm tedbirleri ben almalıyım ki bana ileride rücu edilmesin.” Aslında bu bir güvencedir. Şey açısından da güvencedir: Mesela şu anda Türkiye'de olağanüstü hâl var. Niçin kanun hükmünde kararnameyle değil, kamu görevlisi yaptığı işlemlerden dolayı idari, siyasi, cezai anlamda bir takibata uğrayamaz? Sebep şu: Çünkü rücu ederse daha dikkatli davranacak, yoksa hoyratça davranacak. Siz eğer burada rücu mekanizmasını kaldırırırsanız işveren daha hoyratça davranır. Yani bu anlamda bu bir emniyet supapıdır.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Sayın Vekilim, maddi manevi tazminat davalarının kaldırılmasını söylemedim mi ben?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok...

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Bu o zaman neye benzer? Kasko yaptırıyorsunuz, kaza yapıyorsunuz. Kasko şirketi ödediği parayı size rücu ettirsin. Kırmızı da geçtiniz, yine kasko şirketi ödüyor, size rücu ettirmiyor. Bu buna benziyor. Bir yandan devlete düzenli olarak primini ödüyor, primini ödeme sebebi bu, peşinden de kaza olduğunda kusuruna göre rücuyla karşılaşacak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu, tedbir anlamında.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Siz hukukçusunuz. Bu tür yaptırımla tedbir olmaz yani takdir edersiniz.

Dediğim gibi, genel güvenlik kültürünü inşallah oturtursak ülkede, her türlü evde, sokakta, işte el birliğiyle... Öncelikle, tabii, sayın Meclisimizden bu alanda yasal düzenlemeler. Bence anaokulundan itibaren yasalarla bu eğitimi sağlamalıyız, yoksa gönüllü olarak sağlayamıyoruz. Millet olarak bu konuda bir sıkıntımız var Sayın Vekilim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum Cengiz Bey.

Bu tarihî olarak anlattığımız özellikle yaşamızın geçirdiği aşamalar açısından çok önemli. Aslında belki Avrupa Birliğiyle mukayese ettiğimizde geri gibi dururuz ama son on beş yılda katettiğimiz mesafe bir hayli iyi, güzel. Onu biraz daha ileri taşımamız lazım, Avrupa Birliğinin, dünyanın kriterlerini yakalamamız lazım, ben de aynı kanaattemim. Ama siz hem iş teftişten gelen biri hem de şu anda işveren temsilcisi olarak belki çift taraflı olarak düşünülebilir ya da en azından iki tarafı da görme durumuna sahipsiniz.

Ben tazminat konusunda size katılıyorum. Avukatlık yıllarımdan beri sürekli ben şey yapmışım, hayret ediyorum. Yani hem primini yatırıyorsunuz hem dönüp de sizden rücu ediyor. Bu, doğru bir şey değil.

Belki şu yapılabilir, bilemiyorum olabilir mi: Prim oranı artırılabilir ya da kaza riski primi de dâhil edilebilir bu sisteme ve ben de rücunun çok haklı bir gerekçe olduğu kısmında değilim. Elbette ki işçi tazminatını alınacak ama Sosyal Güvenlik Kurumunun rücu etmesini doğru bir hadise olarak ben görmüyorum.

Evet, buyurun.

TOBB MALİ VE SOSYAL POLİTİKALAR MÜDÜRÜ MURAT AYDIN - Sayın Başkanım, ben TOBB'un bu konudaki faaliyetlerini biraz daha örneklerle size arz etmeye çalışacağım.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü yapılan bu alandaki çalışmalarda sosyal taraflarla diyaloga son derece açık, sürekli olarak bizlerin görüşlerini alıyor birincil ve ikincil mevzuat çalışmaları kapsamında. TOBB 365 oda ve borsasıyla Türkiye genelinde 1,5 milyon işverenin üst yasal temsilcisi ve bünyemizde sektör meclisleri var. Biz, bu genel mevzuat çalışmalarıyla ilgili üyelerimizin görüşlerini toplayarak Bakanlığa iletiyoruz, bu şekilde katkı vermeye çalışıyoruz. Dolayısıyla yukarıda yapan bir çalışmayı ülke genelinde en son tabana kadar yayıyoruz bu şekilde görüş bildirirken.

İSG konusunda üyelerimizin bilgilendirilmesi amacıyla Bakanlık ve genel müdürlük çok yoğun faaliyetler yürütüyor, seminerler, konferanslar, etkinlikler düzenliyor. Bunların bazılarını bizimle müşterek olarak yapıyorlar. TOBB yapılan iş birliği taleplerini hiçbir zaman geri çevirmezdi, beraber yapıyor gelen talepler, talimatları üzerine.

Bu konuda kanunun ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren takvimlendirmek gerekirse: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bilgilendirme seminerleri düzenlendi Türkiye'nin muhtelif yerlerinde 2012 yılında Genel Müdürlük tarafından. Bunların bizim üyelerimize duyurulması ve katılımları konusunda Genel Müdürlüğümüzün talimatları oldu. Biz bütün odalarımıza yazı yazdık Genel Müdürün düzenlemiş olduğu toplantılara, seminerlere katılması konusunda.

2013 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu ve İş Sağlığı Güvenliği Genel Müdürlüğü ile muhtelif oda ve borsalarımızın ev sahipliğinde sosyal güvenlik bilgilendirme, iş sağlığı güvenliği bilgilendirme toplantıları yaptık. Burada ana başlıklardan, konulardan biri de İş Sağlığı Güvenliği Kanunu'nun uygulaması ve işverene getirdiği yükümlülükler konusuydu. Daha kanun yeni çıkar çıkmaz biz muhtelif illerde -şimdi onları arz edeceğim- üyelerimizi bu konuda Genel Müdürlüğümüzle beraber müştereken bilgilendirmiş olduk. 2013 Ekiminde Adana, Diyarbakır, Manisa, Sivas, Van, Zonguldak; Kasımında da Trabzon ve Bursa'da odalarımızın ev sahipliğinde bilgilendirme toplantısı gerçekleştirdik. Malumumuz iş kazalarının yaşandığı sektörlerden, yoğun olarak yaşandığı sektörlerden biri inşaat sektörü ve burada da yüksekten düşme öne çıkıyor iş kazalarında. Genel Müdürlüğün bu konuda bir hassasiyeti var, bir çalışma yürütüyor. Bu kapsamda 14 Ekim 2014 tarihinde birlik merkezimize iskele üretim, kurulum, kullanımında güvenlik toplantısı düzenledik. Sektörü temsilen iskele üreticilerini çağırdık, odalarımızı, borsalarımızı çağırdık. İnşaatla ilgili sektör meclislerimizi davet ettik. İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türk Standardları Enstitüsü temsilcileri burada sunum yaptılar. Üyelerimizi bu şekilde bilgilendirmiş olduk. Daha sonra bunu Genel Müdürlüğümüz illere yayalım önerisiyle TOBB'a geldi, böyle bir talimatları oldu. Biz bunu 2014 ve 2015 yıllarında "Güvenli İskele, İskelede Güvenlik Projesi" olarak Gaziantep, Kahramanmaraş, Adana, Mersin 2014 Aralık başında, Ocak ayında 2015'in Bursa'da toplantı gerçekleştirdik. Bunları Bakanlığımız, Genel Müdürlüğümüz, oda, borsalarımızda münferit olarak yapmıştı. Daha sonra 6 Mart 2015'te Eskişehir'de; daha sonra Kayseri, Konya, Muğla, Samsun, Trabzon, Ankara ve Denizli'de nisan ayında sonlandırılacak şekilde iskele üzerine toplantılar gerçekleştirdik. Bunlardan Türkiye'nin o zaman -bu iskeleleri

malumunuz hepiniz inşaatlarda görüyorsunuz yeni bir iskele sistemine geçildi nikelajlı, standartlara uygun. Bu toplantıları yaptığımızda Türkiye’de TSE’den belge almış üretici sayısı hemen hemen hiç yoktu. Şu anda 60 düzeyinde bir iskele üreticisi var.

Biz bu toplantılarda Genel Müdürlüğümüzün öncülük etmesiyle iskele üreticilerini de, standart ölçülerde iskele üreten üreticileri de toplantı mekânlarına götürdük. Orada iskeleler kuruldu toplantı salonlarında. Uygulayıcılar fiilen orada görmüş oldu bu yeni standarda uygun iskeleleri. Böylelikle görsellik de sağlanmış oldu.

2017 Şubatında TOBB’da inşaat sektörünün geçici iş ekipmanları seminerlerini düzenledik İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğümüzle müştereken. Burada da inşaat müteahhitleri ve geçici iş ekipman üreticilerine bilgilendirme toplantısı yaptık. Onların görüşlerini aldık. Bakanlığımız geldi, tarafları dinledi, sorunları karşılıklı olarak masaya yatırmış olduk.

7 Mart 2018 tarihinde -çok yeni daha- yine benzer konuda bir toplantı yaptık birliğimizde. Yine aynı şekilde iskele üreticilerini çağırdık. İlgili oda, borsalarımızı ve sektör meclislerimizi davet ettik. Bu, bu yıl içinde, yaklaşık bir iki ay içinde sanırım gerçekleşecek, netleşecek. Yaklaşık on ilde, Genel Müdürlüğümüzde, Türkiye genelinde yaygınlaştırılması, toplantı yapılması programlanıyor. İş takvimine alındı. Sanırım tarihler çok kısa sürede netleşecek ve sahaya inilmiş olacak bu konuda yine.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi Geliştirilmesi Projesi vardı. Ulusal bir projeydi. Kalkınma Bakanlığı tarafından desteklenmiş, Kalkınma Bakanlığından onay alınmış. 2015-2016 yıllarında yürüttü Genel Müdürlük bu projeyi. Tekstil, deri, mobilya, gıda ürünleri, içecek imalatı ve kimya ürünleri sektöründeki iş yerlerine yönelik olarak gerçekleştirildi. Biz odalar ve borsalarımıza bu projenin tanıtım ve bilgilendirme toplantılarını yaptık, ev sahipliği yaptık. Bursa’da tekstil sektörüne yönelik olarak 2015 yılı Eylülünde, Kocaeli’de kimya, Uşak’ta deri, Konya’da gıda ürünleri, içecek, Ankara’da da 11 Eylül 2015 tarihinde mobilya sektörüne yönelik olarak işverenleri ve genel müdürlüğümüzü bir araya getirerek bu projenin tanıtımını gerçekleştirdik. İşverenlerin, iş yerlerinin bu projeye istekli olarak davranmaları, girmeleri yönünde önerilerimiz oldu.

Ayrıca, 10’dan az çalışanı bulunan, az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerleri için genel müdürlüğümüzle 7 Ocak 2016 tarihinde tüm oda, borsa temsilcileri ve işverenlerin katılımıyla bir bilgilendirme toplantısı gerçekleştirdik.

İş sağlığı güvenliği ve işin yürütümü seminerleri düzenledik 1 Haziran 2016 tarihinde. Daha sonra bunu Gaziantep’te yaptık, İstanbul’da yaptık. Gaziantep’teki gıda sektörüne yönelik idi, İş Teftiş Kurulu Başkanlığıyla. İstanbul’da olan ise 10 Ağustos’ta özel hastanelere yönelik olarak bir toplantı gerçekleştirildi, 12 Ekim 2016 tarihinde de temel liselere yönelik olarak... Burada da bu sektördeki işverenlerin iş sağlığı güvenliğiyle ilgili yapması gereken hususlar anlatıldı, bilgilendirildi ve sektörün görüşleri alındı. Bakanlığımız İş Teftiş Kurulu Başkanlığıyla bire bir sektörle bir araya gelmiş oldu. Bakanlık da o konudaki talimatlarını, mevzuatı sektöre iletiler.

Bunun dışında, malumunuz geçen yıl 13 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Çalışma Bakanının katılımıyla İstanbul’da Hedef Sıfır Deklarasyonu yayımlandı, değişik sosyal tarafların katılımıyla. TOBB da başkanlık düzeyinde bu deklarasyona imza attı. Tamamen inşaatlarda iş sağlığı ve güvenliğinde, iş sağlığı ve güvenliği kazalarının sifra indirilmesi konusunda -belki hayal gibi görünüyor ama hayal etmeden hiçbir şey gerçekleşmiyor- Bakanlığımızın böyle bir girişimi oldu, biz de buna tam destek verdik.

Bunun dışında, TOBB MEYBEM’i kurduk, Mesleki Yeterlilik Belgelendirme Merkezi. Biliyorsunuz 81 meslekte mesleki yeterlilik belgesi aranıyor artık. Biz, işverenlere hizmet için, işverenin ayağına götürmek için bu merkezi kurduk. 81 il ve 160 ilçede oda, borsalarımız iş birliğinde inşaat, metal, makine, otomotiv, asansör ana sektörlerinde, 35 sektörde mesleki yeterlilik belgesi veriyoruz

MEYBEM olarak. Bazı odalarımız bünyesinde de mesleki yeterlilik belgesi veren odalarımız var. Bunu verirken ve bunu yaparken bu faaliyeti yerelde meslek liseleriyle ve odalarla iş birliği halindeyiz. Meslek liseleri bu şekilde işin içine dâhil olmuş oluyorlar, altyapılarını yeniliyorlar bu konularda, hocalarla sektör bir araya gelmiş oluyor; böyle bir faaliyetimiz var. 2016 yılının başından bugüne kadar 69 farklı ilde 38 bin aday mesleki yeterlilik sınavına alındı, bunlardan 21 bin adaya da mesleki yeterlilik belgesi verildi TOBB MEYBEM tarafından.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün ilgi alanında, bünyesinde değişik konseyler, komiteler var; TOBB burada temsil ediliyor. Bakanlığımız bu konuda bize imkân tanımış. İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi, Kişisel Koruyucu Donanımlar Teknik Komitesi, İşyeri Tehlike Sınıfları Komisyonunda biz yer alıyoruz. Bakanlık çalışmalarına katkı yapmaya çalışıyoruz. Bunun dışında, Bakanlığın düzenlemiş olduğu bütün kongre ve konferanslara katılım sağlamaya çalışıyoruz, üyelerimize duyuruyoruz, genelge çıkarıyoruz “web” sayfalarının yer alması için. En son 6-9 Mayıs’ta İstanbul’da gerçekleşecek olan 9’uncu Uluslararası İş Sağlığı Güvenliği Konferansı’nın da üyelerimize duyurulması, “web” sayfalarında yer alması yönünde en üst düzeyde uyarımızı yaptık.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli arkadaşlarım, çok sağ olun, teşekkür ederim.

Yani iş sağlığı deyince, tabii, “şunu yaptık, bunu yaptık.” dediniz ama, tabii, bu ne derece iş kazalarını engelliyor yani bu yaptığımız çalışmalar olmasaydı kaza sayısında değişiklik olur muydu, olmaz mıydı yani acaba ne kadar iş kazasını önledi? Doğrusu ben, büyük bir soru işareti kaldı demesem kendimle çelişkili duruma düşmüş olurum. Bilmiyorum, yani bu konuda veri anlamında bir şey söyleyebilir misiniz?

BAŞKAN – Buyurun.

TOBB GENEL SEKRETER YARDIMCISI CENGİZ DELİBAŞ – Sayın Vekilim, aslında, çok doğru bir konuya değindiniz. Biz ısrarla bir etki analizinin yapılmasını istiyoruz. Bu yeni mevzuat yürürlüğe girdikten sonra kültürel dönüşümde ne sağladık? İş kazalarında nasıl bir azalma sağladık? Ölümlü kazalarda nasıl bir azalma sağladık? Bunun içselleştirilmesini sağladı mı? Uygulamada aksaklıklar neler, mevzuatta aksayan neler var, bunlar için aslında Bakanlığımızın da bir çalışma başlattığını biliyoruz, ısrarla da gündeme getiriyoruz. Bir etki analizi yapalım alanda ve bu etki analizine göre de her taraf, her kesim kendisini bir revize etsin; Bakanlık da, mevzuat da, işverenler olarak biz de çalışanlar açısından da.

Çok teşekkür ediyorum, doğru bir yere parmak bastınız Sayın Vekilim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi sırada TESK temsilcimiz var, buyurun.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonunu temsilen geliyorum. Öncelikle böyle bir fırsatı verdiğiniz için ben de kurumum adına teşekkürlerimi sunuyorum.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çalışmalarının ilk yapıldığı sırada, komisyon görüşmeleri sırasında kanunla ilgili bazı endişelerimizi biz dile getirirken o dönem şunu söylemiştik açıkçası: Yani İş Kanunu’nun kapsamla ilgili maddesinde esnaf ve sanatkar işletmelerinde 3 kişi, genel olarak yani bunlar

sonuçta kendi beden gücüyle çalışan kişiler oldukları için kapsam dışında tutuluyor ve biz buradaki bazı yükümlülükleri kendi küçük işletmelerimiz açısından tabii bazı hassasiyetlerimizi de gözeterek dile getirdik. Çünkü iş sağlığı ve güvenliği söz konusu olunca yani o işletmede 1 kişi de çalışsa 10 kişi de çalışsa sonuçta her can değerli ve biz elbette ki bu kadar hassas bir konuda o kanun çalışmalarında yani kanunun yürürlüğe girmesi konusunda açıkçası destek olduk yani bu konuda bir karşı çıkışımız olmadı ama belli konularda bazı çekincelerimiz oldu diyeyim ve bunlar kanunun süreç ve uygulaması içerisinde de devam etti. Bunların en önemlisi yani kanundaki idari para cezalarının -insan hayatıyla doğrudan ilgili olanlar hariç diyeyim, onu özellikle vurgulayalım- bizim gibi işletmeler için çok yüksek olması. Bu, kanundaki 26'ncı maddedeki bazı idari para cezalarının verilmesinde o işletmenin büyüklüğü, çalışan sayısı asla bir kriter olarak yer almamış ve bu cezalar gerçekten o işletmeyi tamamen bitirecek nitelikte. Buradaki çekincemizi öncelikle bir vurgulayarak konuya başlamak istedim. Biz 2012 yılında, kanun yürürlüğe girdiğinden itibaren TESK olarak kendi işletmelerimizde gerek bazı projeler kapsamında gerekse kendi çalışmalarımızda, kurul toplantılarımızda bu konuda teşkilatımıza gerçekten eğitim vermeye çalıştık, tabii ki çok daha iyisini, daha fazlasını yapmak isterdik. Hani, bu konuda da sürekli kendimize de soruyoruz açıkçası bunu çünkü bulunduğumuz işletmeler açısından, işte, son günlerde bir gıda hijyeni konusu bir de işçi sağlığı ve güvenliği konusunda, bu iki konuda yaratacağımız ve işletmelere kazandıracacağımız farkındalık, o işletmelerin kendisine olan bakışını da değiştiriyor gerçekten. Biz bunu bu eğitimlerde de fark ediyoruz. O anlamda, biz, metal sektöründe, kasaplara yönelik olarak, bir de elektrik sektöründe bazı eğitimler verdik, kitapçıklar hazırladık ve yaklaşık 10 bin adet bastırarak bunları tüm Türkiye çapında da dağıttık bu sektörde çalışan kişilere.

Onun dışında, çalışmalarımızla ilgili kısa kısa bazı bilgiler vermek istiyorum. Esnaf ve sanatkâr işletmelerine iş sağlığı ve güvenliği bilinci kazandırılmasına yönelik bir proje yürüttük ve bu projeye ilgili olarak da ciddi anlamda eğitim verdik.

Onun dışında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yürütülen ve yararlanıcı konfederasyonumuz olduğu ADAPTESK -Esnaf ve Sanatkarların Uyum Yeteneğinin Arttırılması Operasyonu- Programı çerçevesinde yirmi üç ay boyunca Ankara, Bursa, Erzurum, Antep, Manisa, Mersin, Ordu ve Şanlıurfa illerinde işletmelere, küçük esnaf ve sanatkârlar nezdinde seminer programlarıyla uzman eğitimcilerimizle esnaflarımıza iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitimler verdik.

Onun dışında, biz, sonuçta küçük işletmelerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan en büyük sorunların bilgi eksikliğinden kaynaklandığını düşünerek daha ziyade bu konuda bire bir eğitim vermeye özen gösterdik çünkü esnaf ve sanatkârların kendileri bizzat işin başında olması gereken kişiler olduğu için biz bunları o eğitim salonlarından getirmekte bile çok sıkıntı yaşıyoruz yani bizim için en önemli şey maalesef o. Yoksa onları oraya getirebildiğimiz zaman gerçekten bir farkındalık da yaratabiliyoruz. Bunu yapmaya çalıştık, o yüzden de belli iller bazında bizzat oralara uzman ekibimizle giderek bunları yapmaya çalıştık.

Onun dışında, bizim iş sağlığı ve güvenliğine yönelik olarak başka kanunlarla ilgili de bazı belli çekincelerimiz, itiraz noktalarımız ve değiştirilmesini talep ettiğimiz bazı konular var. Bunlardan bir tanesi, mesleki yeterlilikle de ilgili, şöyle: 6645 sayılı torba Kanun'un 74'üncü maddesi ile 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu'na ek madde 1 eklendi ve bu maddeyle tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden olup kurumca standardı yayımlanan ve Bakanlıkça çıkarılacak tebliğlerde belirtilen mesleklerde tebliğin yayım tarihinden itibaren on iki ay sonra bu kanunda düzenlenen esaslara göre mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan kişiler çalıştırılmaz. Şimdi, buraya kadar hiçbir sıkıntı yok yani bugün hani elbette işçi sağlığı ve güvenliği deyince ilk önce "Meslek sahibi mi?" yani "Meslek belgen var mı?" bunun sorulması gayet doğru, biz de zaten işi meslek sahipleri yapsın diyoruz ancak burada bir istisna getiriliyor, oradaki istisnaya yönelik bizim itirazlarımız var. Burada 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre ustalık belgesi almış olanlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki

ve teknik eğitim okullarından ve üniversitelerin mesleki ve teknik eğitim veren okul ve bölümlerinden mezun olup diplomalarında veya ustalık belgelerinde belirtilen bölüm, alan ve dallarda çalıştırılanlar için mesleki yeterlilik belgesi şartı aranmaz. Yani bunlar istisna “3308 sayılı Kanun kapsamında aldıysan senin o belgeyi kabul ediyorum.” diyor; işte, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okullarını kapsam dışı tutuyor ancak şimdi burada bizim kendi esnaflarımıza yönelik şöyle bir sıkıntı doğdu: Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik’in 6’ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Milli Eğitim Bakanlığıyla yapılan protokoller çerçevesinde ve en az otuz iki saatlik eğitim modüllerini tamamlayarak alınan kurs bitirme belgesine sahip çalışanlar. Şimdi, bu kurs bitirme belgeleri de Milli Eğitim Bakanlığının verdiği onay çerçevesinde alındı yani zamanında, sonuçta hani böyle keyfi olarak alınan belgeler değil.

Bir diğeri, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun kapsamında alınan kalfalık belgesine sahip çalışanlar. Bunlar da dikkat ederseniz yine kanun kapsamında.

Yine, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun geçici 10’uncu maddesine göre Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa yürüttüğü 14 Ocak 2008 tarih 26756 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çıraklık Eğitimi Uygulaması Yapılmayan Meslek Dallarında Mesleki Belgelerin Verilmesine İlişkin Yönetmelik uyarınca alınan TESK ustalık belgesine sahip.

Şimdi, bu saydığım üç grubu kabul etmiyor, kabul edilmiyor yani bu kanunundaki düzenlemeye göre ve bunlara de deniliyor ki: “Biz sizin belgelerinizle kabul etmiyoruz, siz ben gidip mesleki yeterlilik belgesi alacaksınız.” Şimdi, burada bu kişiler on yıldır, yirmi yıldır, belki otuz, kırk yıldır bu işi yapan kişiler ve zamanında öyle alındığı için yani bu imkan verildi için almışlar bu belgeleri ve şimdi diyoruz ki: “Biz senin belgelerini kabul etmiyoruz.” Açıkçası bu, Anayasa anlamında kazanılmış haklar prensibine, hukuk güvenliği ilkesine aykırı. Biz bunu Çalışma Bakanlığına da bildirdik, üzerimizde vesayet denetimi olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına da bildirdik ancak bugüne kadar olumlu bir gelişme olmadı açıkçası ve bu meslek mensupları ciddi anlamda bu konuda bizden çok talepkârlar bunun değişmesi yönde ve haklılar da gerçekten. Yani burada yanlış anlaşılmasın sonuçta 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çerçevesinde alınanları kabul ediyorsun ama bunlar da o zaman aslında o kanunun çerçevesinde verilmiş belgeler ama bunları sınırlamışsın, demişsin ki: “Ben şöyle alınanları kabul ediyorum, böyle alınanları kabul etmiyorum.” Ama o zaman açıkçası o belgeler de diğer yönden alınabilseydi insanlar zaten öyle alırdı. Yani bu, şimdi, hani işte ben hukuk fakültesini bitirdim, avukat oldum; e, şimdi diyorum ki “Yok ben kanunu değiştirdim, hukuk fakültesini altı yıla çıkarttım, dört yıllık okuldan mezun olmuşsun, senin avukatlık belgeyi kabul etmiyorum.” gibi bir şey yani aslında. Bu anlamda bu itirazlarımızın göz önünde bulunması önem arz etmekte bizim için.

Bir diğer önemli konu, Sağlık Bakanlığınca hazırlanan ilk yardım yönetmelikleri var. Bu yönetmeliklere göre az tehlikeli iş yerlerinde her 20 çalışan için 1 ilk yardımcı, tehlikeli iş yerlerinde her 15 çalışana kadar 1 ilk yardımcı, çok tehlikeli iş yerlerinde her 10 çalışana kadar 1 ilk yardımcı bulunması zorunlu. Ayrıca, bu ilk yardımcı eğitim ücretleri il bazında oluşturulacak komisyonca belirleniyor. Konuya ilişkin olarak, şimdi sonuçta kişiler ilçelerden geliyor, il merkezi dışından ancak sadece il bazında veriliyor bu eğitimler ve her bir kursiyer için yüksek tutarlı ücretler talep edildiği konusunda bize şikâyetler geliyor. Bu ilk yardım eğitimlerinin Sağlık Bakanlığının taşra teşkilatı aracılığıyla il ve ilçeleri de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması, konunun daha fazla kişiye daha rahat ulaşabilmesini de sağlayacağı için daha uygun olur diye değerlendiriyoruz. Ayrıca bu eğitimlerin kursiyerlere ücretsiz verilmesi, hani sosyal devlet hem de konu hassas, iş sağlığı ve iş güvenliği alanında olduğu için sanırım böyle bir düzeye veya makul bir düzeye çekilmesi olursa sanırım kanunundan da beklenen amaç daha fazla gerçekleşecektir.

Yine, bir diğerkonu, 6331 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesine dördüncü fıkrakolarak eklenen çırak ve stajyerlerin çalışansayısının toplamına dâhil edilmeyeceğiyönündeki düzenlemenin asıl amacının kanun kapsamı dışında kalan ve çalışantistihdam etmeksizin kendinam ve hesabına çalışant, çalışmayingan iş yerlerinde öğrenci statüsünde çırak ve stajyerlerin çalıştırılması hâlinde iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinden aylık bazda hizmet alma yükümlülüğünden kurtarmak olduğu açıktır. Yani bu kişiler kapsam dışında tutuluyor ancak bu tür iş yerlerinde 6331 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatta yer alan düzenlemeler uyarınca acil durum plan hazırlama, iş yeri risk değerlendirmesi yaptırma, çalışantların sağlık kontrolleri, işe giriş ve periyodik muayenelerini yaptırma gibi diğerk yükümlülükleri ortadan kaldırmıyor. Bazı şeylerde diyor ki: "Sen çırak ve stajyer çalıştırdığın için..." Hani onları çalışant kapsamına almıyor, tamam ama bu saydığım yükümlülükleri var. Bu bağlamda, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinden aylık bazda hizmet alınmaması, bu iş yerlerinde işçi sağlığı ve güvenliğine yönelik önlemlerin alınmadığı veya iş sağlığı ve güvenliği açısından güvensiz, sağlıksız olduğu anlamına gelmemektedir. Şimdi, yani açıkçası bu şeyden dolayı bazı işletmelerimiz de -hani biz bunun olmasını arzu etmeyiz ama olanı konuşalım burada- çırak ve stajyer almak istemiyorlar çünkü bu yükümlülükler açısından dâhil edildiklerinden dolayı "Biz niye böyle bir yükümlülük içerisine girelim zaten küçük bir işletmeyiz?" diyorlar. Hani bu anlamda biz usta-çırak ilişkisi anlamında da mesleki eğitime aynı zamanda darbe vurmamalım diyoruz çünkü sonuçta bizim esnafımızın yanında çırak yetişiyor ama bu yükümlülükler de onlara aynı zamanda ağır geliyor maalesef. Yani burada bir orta yol bulunamaz mı? Yani bunu da böyle bir öneri olarak... Bu yükümlülükler en azından bu kapsam içinde biraz daha yumuşatılmaz mı, istisnalar biraz daha yumuşatılmaz mı, istisnalar biraz daha genişletilemez mi küçük işletmeler açısından? Gerçekten önemli çünkü iş sağlığı ve güvenliği alanında bu düzenlemeleri yaparken biz mesleki eğitime de bir darbe vuralım diye amaçlamadık tabii ki. Tam tersine, mesleki eğitim de son zamanlarda daha da önemi anlaşılacak bir boyuta gelmeye başladı. Mesleki Yeterlilik Kurumu, MYK, TOBB kendi anlamında sınav ve belgelendirme merkezi kurdu, biz de konfederasyon olarak ESYEM merkezimizi kurduk ve biz de sınav ve belgelendirme yapıyoruz. Şu anda mesela güzellik uzmanları sektöründe, bazı alanlarda sınav ve belgelendirme faaliyetlerine başladık, Ankara'da, Çankaya'da kurduk böyle bir merkez, sınav ve belgelendirme merkezi. Ankara, İstanbul ve İzmir'de de bu merkezlerimiz aracılığıyla sınav ve belgelendirme yapacağız. Yani, bu hassas dengeyi de gözeterek bu önerilerimiz göz önünde bulundurulursa gerçekten çok büyük bir katkı sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Onun dışında, elektrikle ilgili fen adamlarına ilişkin bir yönetmelik var ve bu yönetmelikle aslında elektrik fen adamlarının yetkileri çok geniş. Aslında bunlar sonuçta uygulamada yetişmiş insanlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – "Fen adamları" diye mi geçiyor?

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Yönetmeliğin ismi "Elektrik ile İlgili Fen Adamlarının Yetki, Görev ve..."

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cinsiyetçi bir yaklaşım.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Bence de, değiştirilmesi lazım. Evet ama ismi öyle maalesef. Bir kadın olarak ben de esefle kınıyorum.

BAŞKAN – Ama ben hiç bayan elektrik çırağı da görmedim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Türkiye'de öyle, yurt dışında var.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Ama bayan taksicimiz var artık.

BAŞKAN – Var, o ayrı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Otobüs şoförümüz var yani.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Evet. Biz istiyoruz tabii, kadınlar her sektöre girsin ama maalesef... Orada ama geçmiş yıllara göre yine de o konuda daha ileride olduğumuzu söyleyebilirim.

Şimdi, bu yönetmelik kapsamında elektrik fen adamlarının belli yetkileri var. Böyle, nasıl rahat söylüyorum fark ettiyeniz çünkü çok kullandığımız bir terim bizim çalışmalarımız içerisinde. Eski de bir yönetmelik bu. Bu yönetmelikte verilen bazı yetkiler elektrikle ilgili Enerji Bakanlığının çıkardığı başka yönetmeliklerle mühendislere verilirken bizim kendi meslek mensuplarımızdan alınmaya çalışılıyor açıkçası. Bu konuya ilişkin de biz zaten bu önerilerimizi dosya olarak da size sunacağız, şimdi çok ayrıntısına girmeyeyim derseniz bu konuyu. Böyle bir genel problemimiz var.

Onun dışında, İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Yönetim Sistemi adı altında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca geliştirilen şu anda yeni bir sistem varmış. Bu sistemle ilgili olarak da, açıkçası bu sistemin kurulmasının da -yine ben küçük esnaf ve sanatkâr olunca hep işin daha çok maliyet kısmına dikkat ederseniz geldim- bizim işletmelerimiz açısından belli bir maliyet getireceği çok açık. Açıkçası işin detayları da şu anda tam belli değil ama burada da bizim işletmelerimiz için birtakım mali imkânlar getirilirse iyi olur diye düşünüyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Ben bir hususta da sizden bilgi almak istiyorum. Son çıkardığımız İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yasası'nda özellikle küçük esnafa iş güvenliği bakımından bir yükümlülük geldi. Yani bu maliyetleri artıran bir şey mi, yoksa gerçekten şu anki son, birkaç yıllık uygulamada olması gereken bir husus mu? Uygulamada ne gördünüz, nedir durum şu anda?

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Bir destek veriliyor, onunla ilgili mi?

BAŞKAN – Evet.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Şimdi, bu İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik'le ilgili söylediğiniz şey. 10'dan az çalışanı olan ve tehlikeli sınıfta yer alan iş yerleri için çalışan bazına aylık şu anda 28 lira bir destek veriliyor, çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yerleri için de aylık 32,42 liralık bir destek ancak tabii, bizim işletmelerimiz için maalesef yetersiz, getirilen yükümlülüklerle karşılaştığımızda çok yetersiz ve bizim bir önerimiz de bunun biraz daha yükseltilmesi.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

TESK GENEL SEKRETER YARDIMCISI FATMA YASEMİN ERTEKİN – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Başka katkı koymak isteyen arkadaşım var mı?

Kıymetli arkadaşlar, bugünkü toplantımızda Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini dinledik, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunu dinledik ve yine Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcilerimizi dinledik, fikirlerinden istifade ettik.

Ben sizlerden talepleriniz varsa Meclisten yönetmelik olarak ya da kanun olarak, bir eksik gördüğünüz husus varsa bize, Komisyonumuza yazılı olarak da bildirebilirsiniz. Komisyona taleplerinizi, isteklerinizi, eksiklerinizi yine rapor hâlinde yazılı olarak da verebilirsiniz diyorum.

Katılımınızdan dolayı tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.45